

ΧΑΛΑΣΜΟΣ

κόσμου τῆ Δευτέρα βράδι· φωνές, κουμπουριές, ζήτω, τούς φάγαμε τούς ἀτιμούς, ρόλα στὴν Ἑλλά, πού θά μᾶς πάτε, μωρέ, αὔριο, κι ἄλλα τέτια Ραλλικώτατα. Μπρέ, τί νὰ τρέχει; Σημέρωσε ἡ Τρίτη κι ὁ κόσμος μάθαινε πὼς βγήκε κι ὁ Λέκκας βουλευτής. Αὐτὸ εἶταν ὄλο. Καὶ τὰ πράματα μπήκανε στὴ θέση τους καὶ ἡ γῆ, πού εἶχε γιὰ λίγο σταματήσει, ξακολούθησε ἡσυχα ἡσυχα τὸ δρόμο της.

Φανταστῆτε τί θὰ γινότανε ἂν δὲν ἔβγαίνε κι ὁ Λέκκας βουλευτής. Οἱ ἀγῶνες θὰ νευρογούσανε καὶ ἡ εὐρωπαϊκὴ εἰρήνη θὰ κλονιζότανε γιὰ καλὰ.

Ο ΚΑΗΜΕΝΟΣ

ὁ Ντεληγιάννης! Ὁ Θεὸς νάναπάψει τὴν ψυχούλα του! Ἰσαμε τὸ περασμένο Σαββάτο βρισκόντουσαν καὶ μερικοὶ πού δὲν εἶχανε λυπηθεῖ καὶ τόσο γιὰ τὸ θάνατό του, ἀφοῦ πιστεύανε πὼς πῆρε μαζὶ του στὸν τάφο τὴν δημογωγία, τὴν ἀρχομανία κι ἄλλα τέτια πολιτικὰ τερτίπια πού τονε χαρακτηρίζανε. Μὰ ἀπὸ τὸ περασμένο Σαββάτο κ' ἰδῶ δὲ βρίσκεται πιά κανένας πού νὰ μὴν κλαίει γιὰ τὸ θάνατό του καὶ νὰ μὴν καταριέται τὸ ἄτιμο χέρι πού τονε δολοφόνησε.

Ἐπρεπε νὰ πέσουμε στὸ χειρότερο γιὰ νὰν τονε θυμηθούμε τὸ γλυκομίλητο γέρο, πού ἂν εἶχε ἄλλα κακὰ, εἶχε ὅμως κ' ἓνα μεγάλο καλὸ, νὰ τελιώνει πάντα τούς προεκλογικοὺς του λόγους μὲ τὴ συμβουλή: «Καὶ τώρα διαλυθεῖτε ἐν τάξει, παραναλῶ». Πού τὰ δικὰ του τὰ λόγια, καὶ πού τὰ τερταρίνικα τοῦ Ράλλη: «Ἐμπρός, μὴ φοβεῖσθε, μὴν ἐγκαταλείπετε τὴ θέση σας»!

Καὶ οἱ φανατικώτεροι ἀντιντεληγιαννικοὶ τονε θυμηθήκανε. Καὶ τὸ μνημόσυνο αὐτὸ νὰν τὸ χρωστάει τοῦ Ράλλη, τοῦ διαδόχου του.

Η ΚΑΒΟΥΡΟΜΑΝΝΑ

(Αἰσώπος)

Γιατί, ἔλεγε στὴ κόρη της μιὰ γριὰ καβουρομάννα, Νὰ περπατᾷς ἔτσι στραβά, χορῆται διστραμένος; Κ' ἡ θυγατέρα θαρρατὰ ἀπάντησε στὴ μάνα: Ἐγὼ ἀπὸ σέβανε ἔμαθα νὰ πῶ πὼς τηγαίνω.

Παραίτας, Μάρτης 1906.

Γ. Σ. ΖΟΥΦΡΕΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΠΡΩΤΟΜΑΘΗΤΗ

ΑΘΡΩΠΙΝΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ*

Καὶ στὸ ἀριστερὸ λουβὶν μέρος τῆς καρδιᾶς ἔχουμε διὸ θυρόφυλλα, τὸ διπλόκορφο μεταξὺ τοῦ λουβι καὶ στὴν κοιλίτσα, καὶ τὸ μισοφέγγαρο μεταξὺ στὴν κοιλίτσα καὶ στὴν ἀορτὴ, πού ἀφίρουν τὸ αἷμα νὰ περῶ νὰ μὰ γραμμὴ μὰ ὄχι κ' ἀντίθετα. Ἐφκολα χύνει νερὸ ἀπὸ τὶς πλεμονικὲς φλέβες διάμεσα λουβιοῦ καὶ κοιλίτσας ὡς στὴν ἀορτὴ, μὰ ὄχι κ' ἀντίθετα ἀπὸ τὴν ἀορτὴ.

Νὰ λοιπὸν οἱ λόγοι πού τὸ αἷμα πάει κατὰ ἓνα δρόμο μοναχὰ, κατὰ τὸ δρόμο πού σᾶς εἶπα. Ὑπάρχουνε σωροὶ θυρόφυλλα πού ἀνοίγουν κατὰ μιὰ γραμμὴ καὶ κλείνουν κατὰ τὴν ἄλλη. Τὰ θυρόφυλλα ἀφτὰ εἶναι τὸ τριπλόκορφο μεταξὺ τοῦ λουβι καὶ στὴ δεξιὰ κοιλίτσα, τὰ μισοφέγγαρα πλεμονικὰ μεταξὺ στὴ δεξιὰ κοιλίτσα καὶ στὴν πλεμονικὴ ἀρτηρία, τὸ διπλόκορφο μεταξὺ τοῦ ἀριστεροῦ λουβι καὶ στὴν ἀριστερὴ κοιλίτσα, τ' ἀορτικὰ μισοφέγγαρα μεταξὺ στὴν ἀριστερὴ κοιλίτσα καὶ στὴν ἀορτὴ, καὶ τὰ θυρόφυλλα τὰ σκόρπια ἰδῶ κ' ἕκαστὸ μὲσα στὶς φλέβες τοῦ κορμιοῦ. Ἀπ' ὅλα τους τὰ πιὸ σημαντικὰ κατὰ πολὺ εἶναι τῆς καρδιᾶς ἀφτὰ κάνουν τὴν πιὸ σημαντικὴν δουλιὰ, γιὰτί τ' ἄλλα—τῶν φλεβῶν—βοηθοῦν, δὲν κάνουν πολὺ παραπάνου.

33. Τώρα καταλαβαίνουμε—δὲν εἶναι ἔτσι;—γιατί τὸ αἷμα, ὅταν τρέχει, τρέχει κατὰ ἓνα δρόμο μοναχὰ. Μὰ τώρα μᾶς μένει νὰ μάθουμε γιατί τρέχει μαθὲς τὸ αἷμα;

Ἐρούμε πὼς ὅσο ὑπάρχει ζωὴ, τὸ αἷμα πάντα τρέχει. Τὸ εἶδες ποῦτρεχε μὲσα στὴ διάφανη μεμπράνα τοῦ ποδαριοῦ τοῦ βῆθρακα· κ' ὅ,τι μέρος τοῦ κορμιοῦ τυχὸν παρατηρήσεις μὲ μικροσκόπι, τὸ ἴδιο θὰ δεῖς κόκκινα σφαιρούλια πού πιλαλοῦνε μὲσα σὲ στενὰ ἀβλάκια. Τὸ ξέρεις πὼς τρέχει, γιὰτί ἂν κόψεις αἱματόστακμο τὸ αἷμα χύνεται ἀμέσως ὄζω. Ἄν κόψεις ἀρτηρία, τὸ αἷμα ἀναδύεται ἀπὸ τὴν ἄκρη τὴν πιὸ κοντὰ στὴν καρδιά· ἂν κόψεις φλέβα, τὸ αἷμα ἔρχεται τὸ περισσότερο ἀπὸ τὴν ἄκρη τὴν πιὸ κοντὰ στὶς τριχωπές. Ἄ θέλεις νὰ σταματήσεις ἀρτηρία πού μᾶτωση, τὴ δένεις μεταξὺ στὴν κοψιὰ καὶ στὴν καρδιά· ἂ θέλεις νὰ σταματήσεις φλέβα, τὴ δένεις μεταξὺ στὴν κοψιὰ καὶ στὶς τριχωπές. Τώρα καταλαβαίνεις γιατί ἀφτὴ ἡ διαφορὰ κομένης ἀρτηρίας καὶ κομένης φλέβας. Εἶναι μάλιστα ἀφτὸ μόνον του ἀπόδειξη πὼς τὸ αἷμα τρέχει μὲσα στὶς ἀρτηρίες ἀπὸ τὴν καρδιά πρὸς τὶς τριχωπές, καὶ μὲσα στὶς φλέβες ἀπὸ τὶς τριχωπές πρὸς τὴν καρδιά.

Καὶ δὲν τρέχει τὸ αἷμα πάντα μοναχὰ, παρὰ τρεῖ-

* Κοιτάξτε φύλλα 184 185 186 187 188 189 190 καὶ 191.

χει καὶ πολὺ γλήγορα. Μῆσα στὶς μεγάλες ἀρτηρίες τρέχει ἴσως ὡς δέκα (ἀγγλικὰ) δάχτυλα τὸ δευτερόλεπτο. Μῆσα στὶς μικροῦτσικες τριχωπές γλυστρὰ σιγά σιγά, ὅμως κατορθώνει κάποτε νὰ κάνει ὄλο τὸν κύκλο ἀπὸ φλέβα ὡς φλέβα πάλι σὲ μισὸ πὲς λεπτὸ. Ἐτσι τρέχει πάντα· καὶ σὰ σταματήσει πιά, πεθαίνει.

Τί τὸ κινεῖ;

Πὲς πὼς ἔχεις ἓνα μακρὸ καὶ ψιλὸ ποντικᾶκι μὲ τὴ μιὰ του ἄκρη δεμένη σὲ κάτι στερεὸ καὶ μ' ἓνα βάρος κρεμασμένο στὴν ἄλλη του ἄκρη. Τὸ ξέρεις πὼς κάθε φορὰ πού μαζίζει τὸ ποντικᾶκι, θὰ τραβήξει τὸ βάρος καὶ θὰν τὸ ἀνεβάσει. Μὰ πὲς πὼς ἀντὶς νὰν τοῦ κρεμάσεις βάρος, τὸ τυλίγεις γύρω σὲ καμιά φούσκα γιομάτη νερὸ. Τί θὰ τύχει τότες κάθε φορὰ πού μαζέψει τὸ ποντικί; Τί ἄλλο παρὰ θὰ ζουλάει τὴ φούσκα, καὶ μὲ τὸ ζούλισμα, ἂν ἔχει ἡ φούσκα καμιά τρύπα, θὰ πετιέται ὄζω τὸ νερὸ ἴσα ἴσα ἀφτὸ γίνεται μῆσα στὴν καρδιά. Γιατί, ὅπως μάθαμε πρὶν, ἡ καρδιά εἶναι ποντικίνα. Κάθε τῆς κούφωμα—κάθε λουβι, κάθε τῆς κοιλίτσα—εἶναι, νὰ πούμε, σὰ φτενὸς σάκκος μὲ ἓνα σωρὸ ποντικᾶκια τυλιγμένα γύρω του. Ἄν πάρεις κἄνα συνηθισμένο ποντικί τοῦ κορμιοῦ, τὰ μάτσα οἱ κλωστὲς πού φτιάνουν τὸ ποντικί εἶναι βαλμένα ταχτικά καὶ προσεχτικά δίπλα δίπλα, ὅπως ἔφκολα φαίνεται ἂν ξετάσεις βρασμένο μπουτι· βοδινοῦ, πού δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ σωρὸς μεγάλων ποντικῶν πού πηγαινουν κατὰ πολλὰς γραμμές. Ἄν τοῦ μπουτιοῦ τοῦ κόψεις μιὰ πλάγια φετίτσα, τὸ ξέρεις πὼς τὸ μαχαίρι σου ἄλλοῦ θὰ πάει σύντριχα τῆς σάρκας, δηλαδὴ θὰ κόψεις τὶς κλωστὲς τοῦ μακρὸς, κ' ἄλλοῦ θὰ πάει ἀνάτοια, δηλαδὴ θὰ κόψεις τὶς κλωστὲς πλάγια. Γιατί καὶ στὰ διὸ τὰ μέρη τὰ μάτσα πηγαινουν ταχτικά. Μὰ στὴν καρδιά τὰ μάτσα εἶναι συμπλεγμένα μὲ τρόπο ὑπερβολικὰ περίεργον, τόσο πού ἀδύνατο νὰ καταλάβεις πὼς πάει ἡ τρίχα τους. Κι' εἶναι ἔτσι βολεμένα τὰ μάτσα ἐπειδὴ πρέπει νὰ ζουλοῦνε σύγκαιρα ὄλα γύρω τὰ μέρη κάθε σάκκου.

Κάθε λοιπὸν κούφωμα τῆς καρδιᾶς, λουβι ἢ κοιλίτσα, εἶναι φτενὸς σάκκος μὲ ποντικίνο δίχτι τυλιγμένο γύρω του, καὶ κάθε φορὰ πού μαζέθουν τὰ ποντικῶν, σφίγγουν τὸ σάκκο καὶ ζουλοῦν ὄζω ὅ,τι κλεῖ μὲσα του. Οἱ κοιλίτσες ἔχουν περισσότερα ποντικῶν παρὰ τὰ λουβιά, καὶ περισσότερα ἢ ἀριστερὴ κοιλίτσα παρὰ ἡ δεξιὰ· γιὰτί εἶδαμε πὼς οἱ κοιλίτσες εἶναι χοντρούτερες ἀπὸ τὰ λουβιά, κ' ἡ ἀριστερὴ κοιλίτσα ἀπὸ τὴ δεξιὰ. Τὸ γόντρος ἀφτὸ δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ ποντικί.

Καὶ τώρα ἔρχεται τὸ παράδοξο φαινόμενο. Τὰ ποντικῶν ἀφτὰ τῶν λουβιῶν καὶ τῶν κοιλιῶν ἀφτῶν δουλέβουνε μαζέβοντας κ' ἀπλώνοντας, κονταίνοντας καὶ μακραίνοντας, δίχως στιγμή νὰ πάθουν ὅσο ζεῖ ἡ καρδιά. Ὁ δικέφαλος τοῦ βραχιονιοῦ σου δουλέβει σὰν τότες θέλεις μοναχὰ νὰ δουλέψει· ἂν θέλεις, μένει ἡσυχος, κ' ἀφτὸς καὶ τὸ βραχιόνι. Μὰ ἡ καρδιά πότες τῆς δὲν ἡσυχάζει. Κοιμάσαι ἢ εἶσαι ἐξυπνος, τρέχεις ἢ πλαγιάζεις, δουλέβεις ἢ ἡσυχάζεις, ἀφτὸ ὅσο ζεῖς δὲν ἀφίνει στιγμή τὴ δουλιὰ της. Κάθε δευτε-

ΛΕΝΙΩ. Ἐφχαριστῶ. (Φέβγει).
 ΚΛΕΙΟΥΛΑ. (Ρουφᾷ σιγά-σιγά τὸ κρασί της Μόλις ἀφίνει τὸ μισόγιομο ποτήρι στὸ τραπέζι καὶ χτυπᾷ ἡ ξώπορτα. Ἡ Κλειούλα ταραζέται) Ποιὸς νὰ εἶναι... Ἐκεῖνος... ἐκεῖνος... (Διορθώνεται στὸν καθρέφτη).
 ΛΕΝΙΩ (Μπαίνει). Ὁ κύριος Ἀλέκος... πὼς τὸ λένε τὸ παράνομά του... ζητᾷ τὸν κύριο καὶ τοῦ εἶπα πὼς δὲν εἶναι ἰδῶ...
 ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Τὸν ἀφίσεις κ' ἔφυγε; Ἀνόητη, χωρὶς νὰ μὲ εἰδοποιήσης... Σὲ ξεμερδίζω τώρα..
 ΛΕΝΙΩ (Μὲ τρόμο). Ὅχι, κυρία, μὴ ἀφαρπάξεστε...
 ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Φυλάει κάτου;
 ΛΕΝΙΩ. Μάλιστα... Μοῦ εἶπε πὼς εἶναι ἀνάγκη νὰ διῆ τὸν κύριο... μὰ ἀφοῦ δὲν εἶναι ἰδῶ ἐκεῖνος μπορεῖ, λέει, νὰ μιλήσῃ ἔσας.
 ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Καλὰ... Πὲς του νᾶρτη... περιμένω ἰδῶ. (Ἡ Λενιὼ φέβγει).

ΣΚΗΝΗ Δ'.

Κλειούλα καὶ Ἀλέκος ὕστερις Μιμῆκος καὶ Κώστας.

ΑΛΕΚΟΣ (Μπαίνει καὶ σφαλνᾷ πίσω του τὴν

πόρτα). Καλησπέρα σας...
 ΚΛΕΙΟΥΛΑ (Μὲ ταραχὴ). Καλησπέρα σας... Εἶμαι θυμωμένη μαζὶ σας...
 ΑΛΕΚΟΣ. Γιατί; ... Μήπως εἶχα τὴν ἀτυχία νὰ σᾶς προσβάλω;
 ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Ὅχι, μὰ...
 ΑΛΕΚΟΣ. Μὰ; ...
 ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Δὲν εἶτανε τρόπος... (Κοιτάζει μιὰ κατὰ τὴν πόρτα. Δὲν εἶτανε τρόπος).
 ΑΛΕΚΟΣ. Σᾶς κακοφάνηκε;... ὦ, νὰ μὲ συχωρέσετε... νὰ μὲ συχωρέσετε... μεγάλη, βέβαια εἶτανε ἡ τόλμη μου... Λυποῦμαι γιὰ...
 ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Δὲν ἐνοοῦ νὰ... Μὰ ξέρετε, μποροῦσε νὰ παραπέση... κ' ὕστερις ἀλλήμονό μου... τί θὰ γινόμουν; ... (Τινάζεται σὰ θέλοντας νὰ διώξῃ τίποτες ἀπὸ πάνω της). Ἀλλὰ γιατί νὰ λέω ψέματα;... Δὲ μ' ἀρέσει τὸ ψέμα... γιὰτί νὰ ὑποκρίνομαι, ἀφοῦ κ' ἡ ὑποκρισία εἶναι καρπὸς τῆς σκλαβιάς; Δὲν εἶχα νὰ φοβηθῶ τίποτα... Καλὰ κάματε... Ἀργὰ ἢ γρήγορα θὰ μαθεφτῆ ἡ σχέση μας... Εἶχα ἀποφασίσει νὰ δεχτῶ κάθε φουρτούνα πού θᾶπεφτε τὸ κεφάλι μου... Δὲν εἶτανε ζωὴ ἀφτὴ πού περνοῦσα...
 ΑΛΕΚΟΣ (Τῆς πιάνει τὸ χέρι μὲ πάθος). Δὲν μποροῦσα νὰ κάνω κι ἄλλοιῶς... ἔπρεπε νὰ σοῦ γρά-

ψω, ἀγαπητή μου, εἶναι τώρα μῆνες πού σὲ λατρεύω... δὲλακαίρες νύχτες δὲν κοιμήθηκα... παντοῦ μὲ κυνηγοῦσε ἡ σκιά σου... ὦ γλυκεῖα σκιά τριανταφύλλου... Τίνηκα ἀφηρημένος ἐγὼ ὁ προσεχτικὸς ἄνθρωπος... Πάλιν τρομερὴ γινότανε μὲσα μου καὶ γιὰ νὰ μὴν προσβάλω τὴ φίλια δὲν τολμοῦσα... Πόλλὰ σκέφτηκα γιὰ νὰ σὲ ξεχάσω... ἀδύνατο στάθηκα... εἶχα ἀποφασίσει καὶ νὰ φύγω, νὰ πάω μακριὰ... στὴν Κρήτη πού πολεμοῦνε τὰ δέρφια μας καὶ σὰ σκοτωνοῦμουν θὰ εἶτανε καλύτερα... δὲ θὰ πονοῦσα γιὰτί παίραζα τὴ φίλια...
 ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Δὲ θᾶκνας ἓνα τέτοιο πρᾶμα...
 ΑΛΕΚΟΣ. Καὶ ὅμως δὲν πῆγα πούπετα... πολὺ μεγάλη γίνθηκε ἡ ἀγάπη σου... δὲν εἶχα τὴ δύναμη νὰ τὴ νικήσω... Κι ἔρχισα νὰ νομίζω πὼς μόνον ἀπὸ τὴ λάψη τῶ ματιῶ σου μπορῶ νὰ πάρω τὴν ἀνάσα μου...
 ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Τὰ ξέρουνε ἀφτὰ καλὰ οἱ νέοι, ἔτσι πάντα λένε... ἔτσι θᾶλεγε, δίχως ἄλλο, σὰ σὲ ἠλετριζᾶνε οἱ ἀχτίνες τῶ ματιῶν κάποιας... θυμάσαι... στὸ χορὸ τῶν Κυριῶν...
 ΑΛΕΚΟΣ. Μὲ κάνεις καὶ πονῶ μὲ τὴν ἀπιστίαν σου ἀφτὴ... ἔπρεπε νὰ πλερώσω τὸ φόρο κ' ἐγὼ στὸ γενικό θαμασμό... κ' ἔπρεπε νὰ φέρω στὴν ἀγάπη σου κάποιον ἀντιπερισπασμὸ μὲ τὰ κομπλιμέντα ἔ-

ρόλεφτο ή και συχνότερα έρχεται ένα γοργό ζούλιγμα από τὰ λουβιά, σύγκαιρα κι' από τὰ διό, κι' ό,τι άφτά τελιώνουν τὸ ζούλιγμα τους, νά έρτός έρχεται ένα μεγάλο σφίξιμο από τις κοιλίτσες, σύγκαιρα κι' από τις διό, μά δυνατώτερο σφίξιμο από τήν άριστερή παρρά από τή δεξιά. Κατόπι μια στιγμούλα γίνεται ήσυχία. Μά πριν καλά καλά περάσει δεφτερόλεφτο, αρχίζουν πάλι ξαναρχής τὰ λουβιά κι' άμέσως έπειτα οι κοιλίτσες, κι' άφτό τὸ μάζεμα και τὸ άπλωμα τών κουφωμάτων, άφτός ό χτύπος πού λέν τής καρδιάς, άφτό τὸ γοργό ζούλιγμα τών διό λουβιάν, άφτό τὸ πιό βασταγμένο και σταθερώτερο σφίξιμο τών διό κοιλιών, ζακολουθούν έτσι από τή στιγμή πού γεννήθηκες, και θά ζακολουθούν ως στην ώρα πού θά μαζεφτούν οι δικαιο σου γύρω στο στρώμα σου και θά πούν καταλυπημένοι πώς τέλιωσες.

34. Πώς όμως τής καρδιάς ό χτύπος κινεί τὸ αίμα; Έλα νά δούμε.

Είπαμε πώς ή καρδιά και τὰ χιματόσταμνα είναι σύστημα κλεισμένα σωληνάκια. Οι τοίχοι τους κάπου, καθώς στα αίματόσταμνα, είναι υπερβολικά στενοί, μά γεροί όμως κι' άράριστοι κι' έτσι αν κι' είναι ό δρόμος άνοιχτός από τριχωπές σε φλέβες, καρδιά, άρτηρίες, και πάλι σε τριχωπές, τὸ αίμα ως τόσο (πού τὸ ήλικιωμένου ανθρώπου είναι ως 4 δεκάδες) δέν έχει έβγα από τὰ σωληνάκια παρά ά γίνεται κάπιο άνοιγμα τών τοίχων.

Τί λοιπόν γίνεται ότα μαζέβει ή καρδιά;

Άς άρχίσουμε με τή δεξιά κοιλίτσα. Υπόθεσέ την, σαν είναι γιομάτη αίμα, πώς μαζέβει. Τὸ αίμα τότες, καθώς ζουλιζεται όλόγυρα, τρέχει νά μπει μέσα στο δεξί τὸ λουβί, μά τὸ τριπλόκορφο βρίσκεται σπρωγμένο πίσω και φράζει τὸ δρόμο. Όσο περισσότερο τὸ αίμα σωρέβεται άπάνου του, τόσο τὸ τριπλόκορφο σφίγγει και δέν άφνει τίποτα νά περάσει ως μέσα στο λουβί. Ό δρόμος όμως τής πλεμονικιάς άρτηρίας είναι άνοιχτός' εκεί άς πάει τὸ αίμα. Μά στάσου ό, ή άρτηρία είναι τώρα γιομάτη αίμα, όπως είναι κι' οι πλεμονικιάς τριχωπές και φλέβες. Ναι, μά ή άρτηρία μπορεί και τεντώνει άρκετά. Γιατί πάρε ένα κομάτι πλεμονικιά άρτηρία, και δένοντας τή μια του άκρη, χύσε μέσα νερό από τήν άλλη, και τότε θά δεις πῶσο πολύ τεντώνει. Λοιπόν καθώς ή κοιλίτσα όλοένα μαζέβει, ως πού τέλος νά σμιζούν οι διό της τοίχοι, τρέχει όλο τὸ αίμα εκεί μέσα στην πλεμονικιά άρτηρία, τεντώνοντας την τόσο ως πού νάν τὸ χωρέσει όλο. Μά ό χτύπος τής καρδιάς σε λίγο πάβει, τὸ ζούλιγμα σταματά, και τὸ αίμα πέφτει πίσω μέσα στην κοιλίτσα, ή, νά πούμε καλύτερα, θάπεφτε, μά οι λίγες πρώτες σταλαγματιές στάζουν άπάνου στα μισοφέγγαφα φυλλα-

ράκια, κι' άφτά άμέσως με σύντομο χτύπο (γιατί όλα όσα λέμε γίνονται μέσα σε μια στιγμούλα) όρμώντας πίσω κόβουν όλότελα τὸ γυρισμό τὸ δρόμο. Έτσι τὸ αίμα βγήκε άγύριστα από τήν κοιλίτσα κι' είναι καλά σφαλιγμένο μέσα στην πλεμονικιά άρτηρία.

Τώρα όμως ή πλεμονικιά άρτηρία είναι παρατεταμένη. Είταν και πριν άρκετά γιομάτη, πρί λάβει τὸ καινούργιο άφτό ποσό αίμα' μά τώρα παραγίωμισε, τουλάχιστο τὸ μέρος τὸ κολλητά στην καρδιά. Τί πρέπει νά γίνει; Τί γίνεται σαν τεντώνεις ένα κομάτι λάστιχο κι' έπειτα τὸ άμολνάς; Γυρίζει στο προτυτερινό του μέγεθος. Έτσι κι' εδώ. Η κοιλίτσα τὸ κομάτι τής πλεμονικιάς άρτηρίας πού βρίσκεται κοντά της τὸ τέντωσε πέρα από τὸ φυσικό του μέγεθος, κι' έπειτα, σαν έπικψε τὸ μάζεμά της, τὸ άμόλησε. Τότες τὸ κομάτι άφτό πολεμάει νά γυρίσει στο φυσικό του μέγεθος, και μή μπορώντας νά ζαναστείλει τὸ αίμα πίσω στην κοιλίτσα, τὸ ζουλάει πρὸς τὸ, κατοπινο κομάτι τής άρτηρίας—τὸ κομάτι δηλαδή τὸ πρὸς τις τριχωπές—τεντώνοντας το με τή σειρά του άφτό πάλι στέλνει τὸ αίμα στο παρακεί κομάτι, κι' έτσι πάει ή δουλιά από κομάτι σε κομάτι ως στις τριχωπές.

Έτσι ή παραγίωμισμένη πριν πλεμονικιά άρτηρία—πού είχε τεντωθεί για νά χωρέσει περισσότερο παρά ό,τι καλά καλά μπορούσε—διάμεσα τών τριχωπών ά διάζει μέσα στις πλεμονικιάς φλέβες τόσο αίμα ως πού ν' άλαφρωθεί. Μά κι' οι πλεμονικιάς φλέβες βρίσκονται γιομάτες' άφτές τί θά κάνουν; Τί άλλο παρά θ' άδιάσουν τὸ παραπανιστό μέσα στο άριστερό λουβί. Κάθε δεφτερόλεφτο ή και συχνότερα τούς είναι μπορετό νάν τὸ κάνουν.

Γιατί ενώ ή κοιλίτσα ή δεξιά άδιάζει αίμα μέσα στην πλεμονικιά άρτηρία και τὸ κλείνει μέσα εκεί, τήν ίδια στιγμή κι' ή άριστερή κοιλίτσα άδιάζει άλλο τόσο αίμα μέσα στην άορτή, τὸ σφαλνά μέσα εκεί, και μένει ή ίδια έφκαιρη. Μά ίσα ίσα λίγο πριν τὸ άριστερό λουβί τὸ γιομάτο είχε άρχίσει νά μαζέβει και νά στύφει τὸ αίμα πού κλιούσε μέσα του.

Και πού θ' άναγκαστεί νά πάει άφτό τὸ αίμα; Άδύνατο νά γυρίσει μέσα στις πλεμονικιάς φλέβες, γιατί είταν άπό πριν γιομάτες και τὸ αίμα τους τὸσπρωχταν πίσω οι ζέχειλες πλεμονικιάς άρτηρίες. Όμως έφκολα μπαίνει μέσα στην έφκαιρη κοιλίτσα, και λοιπόν χύνεται εκεί μέσα, τὰ δικορφα φυλλαράκια πέφτοντας άμέσως πίσω κι' άνοίγοντας δρόμο πλατύ. Έτσι λοιπόν άδιάσε τὸ λουβί μέσα στην κοιλίτσα. Τώρα τὸ λουβί δέ μαζέβει πιά, οι τοίχοι του δέ στύφουνε, μένει έφκαιρο και θέλει γίωμισμα, κι' έτσι έρχεται ή σειρά τών πλεμονικιών φλεβών ν' άδιάσουνε μέσα του τὸ αίμα πού λαβαν άπό τήν ζέχειλη πλεμονικιά άρτη-

ρία.

Έτσι ή δεξιά κοιλίτσα σπρώχνει τὸ αίμα ως μέσα στην ζέχειλη πλεμονικιά άρτηρία' ή πλεμονικιά άρτηρία ζέχειλά και χύνεται μέσα στις πλεμονικιάς φλέβες' οι πλεμονικιάς φλέβες πηγαινούν τὸ παραπανιστό τους αίμα στο έφκαιρο άριστερό λουβί' τὸ άριστερό λουβί τὸ στύφει μέσα στην έφκαιρη άριστερή κοιλίτσα' ή άριστερή κοιλίτσα τὸ χύνει μέσα στην άορτή (τὸ τέντωμα τής άορτής και τών κλάδων της είναι άφτό πού λέμε σφυγγμός)' ή άορτή γιομίζοντας ζέχειλά, όπως ζέχειλισε ή πλεμονικιά άρτηρία' διάμεσα τών τριχωπών τὸ αίμα φτάνει ως στις μεγάλες κοφίτες φλέβες, πού διάμεσά τους πέφτει μέσα στο έφκαιρο δεξί λουβί' τὸ δεξί λουβί σπρώχνει τὸ αίμα ως στην έφκαιρη άριστερή κοιλίτσα' κι' έτσι ζαναφτάσαμε στη γιομάτη δεξιά κοιλίτσα άπ' όπου και ζεκινήσαμε.

Έτσι λοιπόν οι άραδικοί μαζεμοί πού κάνουν οι κοιλίτσες και τὰ λουβιά, με βοήθεια από τὰ θυροφύλλα τής καρδιάς και τών φλεβών, στύφουν τὸ αίμα κοπανιά κοπανιά μέσα στο μεγάλο σύστημα τών σωληναριών άπ' άκρη ως άκρη. Κι' έτσι μέσα σε κάθε τριχωπή του κορμού όλόκληρου βροσκουμε αίμα πού σπρώχνεται από ζέχειλες άρτηρίες και πού τὸ άνοίγουνε δρόμο τὰ λουβιά, άδιάζοντας τὰ ίδια κι' όντας έτσι έτοιμα νά προμηθεφούν καινούργιο ποσό από τις φλέβες. Νά με τί τρόπο κάθε τὸ κορμιού σου κοματάκι περιχύνεται αίμα—αίμα πού λίγο πριν είτανε μέσα στην καρδιά σου και λίγο πριν άκόμα σε κάπιο άλλο μέρος του σκαριού. Και νά πῶς κανένα μέρος τὸ κορμιού δέ μένει άνεξάρτητο τὸ αίμα τὸ συγκοινωνά όλα καθώς δρομίζει από ένα τους σε άλλο. Τὸ κόκκινο μόριο πού μια στιγμή πριν είτανε στο μικρό, τώρα είναι ίσως μέσα στο σκυώτι, και πάλι μια στιγμούλα κατόπι βρίσκεται μέσα σε ποντίκι θραχιονιού ή σε κόκκαλο σκελιού. Άκούραστη ή καρδιά σπρώχνει τὸ αίμα πάντα, κι' άφτό δέν πάβει νά πιλαλά. Όπου κι' αν πάει, κάτι φέρνει, κάτι παίρνει, πουλά, άγοράζει, κλείνοντας καιμιά τυρωνούλα ενώ βιαστικά τρέχει τις μεγάλες άρτηρίες και μεγάλες φλέβες, μά τήν περισσότερή του δοσοληψία κάνουντάς την ότα σιγοπερνά τὰ στενά τών τριχωπών.

35. Γιατί μέσα στις τριχωπές τὸ αίμα είναι σάρεμα από άδούλεφτο υλικό πού πρέπει νά γίνει είτε ποντίκι είτε κόκκαλο είτε μικρό, ή είναι ρέμα από φρόκαλα πού είτανε πριν είτε ποντίκι είτε κόκκαλο είτε μικρό, μά πού όντας τώρα ζήρηστα πρέπει νά πεταχτούν όζω άπό τὸ σύστημα μας. Η καθαφτό όμως κατασκευή του ποντικιού ή κόκκαλου ή μιாலού γίνεται άπ' όζω άπό τὸ αίμα, εκεί στα μικρά στρωμακτούδια πλοκό όπου κόκκινο μόριο δέν πηγαινεί.

Οι τριχωπές είναι κλειστά σωληνάκια άπ' όπου δέ μπορούνε τὰ μόρια νά ζεφύγουν. Οι τοίχοι τους όμως είναι τόσο ψιλούτσικοι πού διάμεσά τους μπορεί νά ρουφηθεί τὸ νερωτό πλάσμα από τὸ αίμα, τὸ άχρωμο εκείνο όζω όπου κολυμπούνε τὰ μόρια. Τὸ ζεφτε ίσως πῶς πολλά πρκατα διαπερνούνε μεμπράνες και τέτια, πού δέ μπορείς νάν τους άνακαλύψεις τρύπες όσο προσεχτικά κι' αν τις ζετάσεις. Ά μέσα σε μια φούσκα βάλεις φασούλια και δέσεις τὸ λαμό της, τὰ φασούλια δέ μπορούνε νά βγούν έξόν ά λύσεις πάλι τὸ λαμό ή σπάσεις τή φούσκα. Αν όμως βάλεις μέσα στη φούσκα λιωμένη ζάχαρη ή λιωμένο άλάτι, κι' έπειτα δένοντας τὸ λαμό της όσο θές σφιχτά τή βουτήξεις μέσα σε λεκάνη καθαρό νερό, τότες γλήγορα γλήγορα τὸ νερό θ' άρχίσει νά γλυκαίνει ή ν' άρμυρίζει, κι' άς μή δείχνει ή φούσκα τήν παραμικρή τρυπίτσα. Τὸ ίδιο, δοκίμασε κι' άλλες ύλες μέσα στη φούσκα, και θά δεις πῶς ό,τι στερεό δέ λιώνει μέσα σε νερό δέν περνά τή φούσκα' ζάχαρη όμως, άλάτι, κι' ό,τι άλλες ύλες λιώνουνε μέσα σε νερό, άφτές περνούν τή μεμπράνα της, κι' όλοένα περνούν ως πού τὸ νερό τής λεκάνης άπ' όζω νά γλυκαίνει ή ν' άρμυρίζει τόσο όσο και τὸ μέσα στη φούσκα. Τὸ πέρασμα ούσις με τέτιον τρόπο διάμεσά μεμπράνας τὸ λέμε Σπρωγγμό. Με κάπιον τέτιον τρόπο περνούνε και μερικές ούσις τους τοίχους τών τριχωπών. Λέω με κάπιον τέτιον τρόπο, γιατί, καθώς θά μάθουμε κατόπι, οι ούσις δέν περνούν τους τοίχους τών τριχωπών πού είναι ζωντανές με άπαράλλαχτα τόν ίδιον τρόπο όπως περνούνε νεκρή φούσκα. Είναι όμως κάτι σά σπρωγγμός ό τρόπος πού τὸ θρεφτικό υλικό από τὸ αίμα κατασταλάζει μέσα στα σαρκίνα νησάκια τὰ γύρω στις τριχωπές και πού ή παλιωμένη ύλη από τὰ ίδια νησάκια βγαίνει από τὸ αίμα. Έτσι τὸ αίμα θρίφει και παστρίβει τή σάρκα, όπως και τὸ ίδιο

κείνα του άγέρα...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Κάτι μου λέει πῶς είσαι ειλικρινής...

ΑΛΕΚΟΣ. Έφχαριστώ. Και σου έγραφα τὸ λοιπόν... είχα ρίξει τὰ ζάρια... στο έλεος του Θεού, είπα... Νουώθω πού κάνω άμαρτία... μεγάλη άμαρτία... Του φίλου μου τή γυναίκα... τὸ καλντέρου μου φίλου... Άλλά τί νά κάνω; άδύνατο πλάσμα, πού δέν μπορεί νά πολεμήσει τὰ ίδια του τὰ πάθια... δέν είναι στο χέρι του καθενός νά κυβερνήσει τόν έαφτό του. δέν έχει ό άνθρωπος τόσο δύναμη και τόν όδηγά ό πόθος όπου θέλει...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Άλέκο... κατάλαβες τήν φυγή μου... ένας τέτοιος πόθος με σέρνει και μένα κοντά σου. Άπό τόν καιρό πού άρχισα νά σ' άγαπώ, όλα ξένα τὰ βλέπω εδώ μέσα... και τόν άντρα μου και τὸ ψωμί άκόμη πού τρώω... όπως είναι και τὸ σωστό... Μά και μένα κάτι με κρατούσε... είδες τήν άπάντησή μου.. για νά σε άπαντήσω έτσι μέθυσσα... σε βεβαιώ, μέθυσσα, κι' άκόμη μεθώ, διέ τὸ ποτήρι εκείνο εκεί...

ΑΛΕΚΟΣ (Τή σφίγγει στην άγκαλιά του και τή φιλεί με περιπάθεια). Φῶς μου.. ή μυρωδιά σου με ζαλίζει.

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Μή... Είχα νά πολεμήσω με τήν πρόληψη πού είτανε μέσα μου... δέν είναι έφκολο κανείς νά καταρρίψη παλιά συνήθεια... πατροπαράδοτη... και νά ριχτεί στις ήδονές καινούριας άγάπης, χωρίς νά νομίζει πῶς κάνει άδικία σε κείνονα πού άγάπησε μια φορά με περιπάθεια... Ναι, δέν άδικώ. Τὸ νουώθω μέσα μου νά μου τὸ λέει ή πεποιθήση

πού έκανα... Άχ! τί μου κόστισε τὸ κέρδισμα άφτής τής πεποιθήσης... Και τώρα πού νίκησα νουώθω καινούριους κόσμους νά με περιτριγυρίζουνε...

ΑΛΕΚΟΣ (Πάλι τή φιλεί) Παράδεισος είναι ή άγάπη...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ (Άφγκριέται). Στάσου... κάτι μου φαίνεται πῶς άκούσα...

ΑΛΕΚΟΣ (Με πάθος) Είναι ό ψιθυρός πού κάνουν τὰ φύλλα τής καρδιάς μου.

ΚΛΕΙΟΥΛΑ (Άφγκριέται άκόμη βάζοντας τὸ χέρι της στο στόμα του' εκείνος τὸ φιλεί). Σώπα... ήσυχία... μου φάνηκε... Ό κλέφτης φαντάζεται πῶς όλοι τότες κυνηγούνε...

ΑΛΕΚΟΣ. Καλομόριστό μου λουλούδι, ό κόσμος δέν είτανε νά γίνη όπως γένηκε... ή άγάπη είναι λουλούδι πού μαραινεται για νά ζαναβλαστήσει πάλι με άλλο χρωματισμό...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ (Ρήχνεται στην άγκαλιά του) Μαννίτσα μου, μαννίτσα μου, τί ύπόφερα για σενα, νά ζέρης.. ίδιότροπη έγινα, θυμώδισσα και...

(Άνοίγει ή πόρτα και ράινεται ό Μιμίκος μανιωμένος και έτοιμος νά όρμήσει ό Κώστας τότε κρατεί, ενώ ό Άλέκος κι' ή Κλειούλα τρομαγμένοι κοιτάζουνε πρὸς τήν πόρτα).

ΜΙΜΙΚΟΣ. Άφτή λοιπόν είναι ή αίτια τής άλλαγής σου, άφτή!

ΚΩΣΤΑΣ. Φίλε μου...

ΜΙΜΙΚΟΣ. Πόρνη!

θρέφεται και μένει παστρικό.

Τὸ αἷμα, καὶ μὲ τὸ αἷμα τὸ κορμί, θρέφεται ἀπὸ διὰ πράματα. Ἀπὸ τὸ φαί καὶ τὸν ἄερα. Τὸν ἄερα τὸν ἔχουμε πάντα δίχως ἀποθήκεμα, δίχως κόπους, δίχως ἐξοδὸ· ἔτσι τὸν παίρουμε ὅτα μᾶς χρειάζεται, λίγο λίγο τὴ φορά καὶ συχνά. Μὰ πάντα μᾶς χρειάζεται, καὶ δίχως τοῦ ἀδύνατο νὰ ζήσουμε περισσότερο ἀπὸ λίγες στιγμῆς. Γιὰ τὸ φαί μας ὁμῶς ἀνάγκη νὰ δουλέψουμε. Καὶ τὸ ἀποθηκεύουμε μέσα στὸ κορμί μας ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ, ἀπὸ μερικὲς ὥρες σὲ μερικὲς ὥρες, μὲ τὴν κάθε μᾶς, ἀπὸ καθεστῶς, καὶ πᾶμε, ἂν εἶναι ἀνάγκη, ὥρες, καὶ μέρες μάλιστα, δίχως καινούργια προμήθεια.

Καὶ πρῶτα ἄς δοῦμε πῶς τὸ αἷμα μας, καὶ μὲ τὸ αἷμα τὸ κορμί μας, τὸ θρέφει ὁ ἄερας.

(Ἀκολουθεῖ)

ΔΕΞΑΝΤΡΑ ΠΑΠΑΜΟΣΚΟΥ

ΠΑΡΜΥΘΙΑ ΜΟΛΙΒΟΥ

(Μιτυλήνης)

I.

Μιά φορά εἶταν ἕνας Βεζίρης κ' ἕνας Πισκᾶς πολὺ ἀγαπημένοι. Μιά μέρα ἐκεῖ τοῦ μιλούσανε λέγει ὁ βεζίρης· Ἄς εἶτανε, φίλε μου, νὰ μὴν ἔχω κανένα μεράκι στὸν κόσμῳ νὰ ζήσω σὰν τοῦ θέλω. Ἄμ' εἶναι, λέγει ὁ ἄλλος, ἄραγε καὶ κανένας χωρὶς μεράκι; Ἐγὼ δὲν τὸ πιστεύω· εἶναι δὲν εἶναι, βάζουσε στοίχημα, σηκώνουνται νὰ γυρίσουν τὸν κόσμῳ, νὰ δοῦν ἂν ὑπάρχει κανένας χωρὶς μεράκι. Περνοῦν χῶρες καὶ χωριά, περνοῦν κι ἀπ' ἕνα παλάτι δλόχρυσο κι ἀκούνε μέσα βιολιά, χαρές, τραγούδια, ποῦ χαλνοῦσε ὁ κόσμος.

Νά, λέγει ὁ βεζίρης, ἄνθρωπος χωρὶς μεράκι. Δὲ σοῦ τάπα ἐγώ; Ἄιντε νὰ μποῦμε. Μπαίνουνε μέσα, βλέπουν πράματα ποῦ δὲν τὰδανε στὸν ὕπνο τους. Βλέπουν καὶ τὸ βασιλιά καθισμένο ἀπάνω στὸ θρόνο ποῦ ἄστραφτε ἀπ' τὰ διαμάντια κι ἀπ' τὰ χρυσάφια Πῆγαν αὐτοὶ, τὸν προσκύνησαν, καὶ καθήσανε σὲ μιὰν ἄκρα. Τότες ὁ βασιλῆς τοὺς ρώτησε. Ποιοὶ εἰστε εἰσεῖς, καὶ τί θέλετε; Ἐμεῖς, λέγει, Ἄφέντη, εἴμαστε δύο συντρόφοι, καὶ βάλαμε στοίχημα καὶ βγήκαμε νὰ βροῦμε ἄνθρωπο χωρὶς μεράκι· κι ἀφοῦ περάσαμε χῶρες καὶ χωριά, περάσαμε κι ἀπ' τ' ἀρχοντικό σου κι ἀκούσαμε τίς χαρές καὶ τὰ τραγούδια, κ' εἴπαμε ἰδῶ θάνα ἐκεῖνος ποῦ ζητοῦμε. Ἐδῶ δὲ φαίνετα νάχη κανεὶς μεράκι, καὶ γι' αὐτὸ μπήκαμε. Γέλασε αὐτὸς ἕνα μικρὸ γέλιο σὰν τῆκουσε αὐτὰ, ἔπειτα τοὺς λέγει· Καὶ τώρα θαρρεῖτε ἐσεῖς πῶς ἐγὼ δὲν ἔχω μεράκι καὶ τὰ κάνω αὐτὰ; Βέβαια, τοῦ λέγουν αὐτοί. Ἄχ, καὶ ποῦ νὰ ξέρετε τί σάρκαος τρώγει τὰ συκότια μου! Δὲν τὸ πιστεύουμε, λέγουν πάλι αὐτοί, γιατί ἂν εἶταν ἕνα τέτοιο πρᾶμα δὲ θὰ τῆκανε αὐτὰ, παρὰ θὰ καθόσωνα σφαλισμένος καὶ μοναχὸς μέσα χωρὶς ν' ἀκούγεται τσιμουδιά. Ἄχ, λέγει πάλι αὐτός. Ἐλάτε νὰ σᾶς δείξω τί σκουλήκι μὲ τρώγει καὶ ἀπ' τὸ καῦμό μου τὰ κάνω αὐτὰ γιὰ νὰ μὴ παλαβῶ.

Τοὺς παίρνει καὶ πηγαίνει ἀπάνω στ' ἀψηλά τοῦ παλατιοῦ ποῦ εἶχε ἕνα γυαλίνο ὄντα καὶ μέσα ἕνα κρεβάτι δλόχρυσο. Ὅταν ἀντίκρυσαν αὐτοὶ κ' εἶδαν, ἔμειναν ξεροί. Καὶ τί θαρρεῖτε πῶς εἶδαν; Μιά κοπέλλα σὰν τὸ κρῦο τὸ νερὸ κοιτάμενη μέσα σ' ἐκεῖνο τὸ κρεβάτι, ποῦ ἡ ὁμορφιά της δὲν εἶταν πούπετα. Αὐτὴ, εἶπεν ὁ βασιλῆς, εἶναι ἡ γυναῖκα μου, ποῦ τὴν εἶχα τόσα χρόνια τώρα, καὶ ζούσαμε ζωὴ χαρισάμενη κ' ἕνας μάγος ποῦ τὸν εἶχα μέσα στὸ παλάτι καὶ τὴν ἀγάθησε, καὶ ποῦ τονὲ φαρμάκωσα ἐγὼ ἂ νὰ γλυτώσω τὴ γυναῖκα μου, αὐτὸς πρόφταξε πρὶν

ξεφυχῆση καὶ τὴνὲ μάγειρε, καὶ κοιτάει τώρα αὐτοῦ καὶ θαρρεῖ πῶς εἶναι ζωντανή, μὰ μόλις πᾶς κοντὰ της γίνεται μάρμαρο. Πηγαίνουν αὐτοὶ κοντὰ της γιὰ νὰ δοκιμάσουν ἂ λέγει αὐτὸς τὴν ἀλήθεια, καὶ ἐνῶ πρὶν τοὺς ἔβλεπε ἀπὸ μακριὰ καὶ χαμογελοῦσε, τότες ἔγινε ἀλήθεια μάρμαρο κρῦο καὶ παγωμένο, καὶ πίστεψαν τὰ λόγια τοῦ βασιλιᾶ. Τότες γυρίζει ὁ παστᾶς καὶ λέγει τοῦ βεζίρη· Δὲ σοῦ τῶπα ἐγὼ πῶς δὲ θάβρης ἄνθρωπο χωρὶς μεράκι στὸν κόσμῳ; Ἄιντε νὰ φύγουμε καὶ μὴ στοιχηματᾶς πιά γιὰ ἀδύνατα πράματα.

ΙΑ.

Μιά φορά εἶταν ἕνας ψαράς κ' εἶχε καὶ βάρκα δική του. Ψάρευε λοιπὸν καὶ ζούσε μ' αὐτὴ τὴν τέχνη. Μιά μέρα πῆρε φουρτούνα μεγάλη ἐκεῖ ποῦ ψάρευε, καὶ δὲν πρόκανε νὰ βγῆ ὄξω, παρὰ ἔκανε σαμάρι τὴ βάρκα καὶ χαιρέτησε τὸν πάτο τῆς θάλασσας. Μὲ πολὺ κόπο κ' ὕστερ' ἀπὸ πολλὴ ὥρα τὸ κατάφερε καὶ βγήκε μισοπνιμένος, καὶ τόσο πλιὰ βαρεμένος ἀπ' αὐτὴ τὴ δουλειά, πῶκανε ὄρκο μεγάλο νὰ μὴν ξαναπατήση πλιὰ στὴ θάλασσα. Ἀποφάσισε νὰ πάγη σ' ἕνα μέρος ποῦ νὰ μὴν ἔχη, οὔτε νὰ ξέρουν τί θὰ πῆ θάλασσα. Πῆρε λοιπὸν τὰ μάτια του καὶ διάβαινε μέρες καὶ νύχτες, καὶ πῆγε σ' ἕνα χωριὸ ποῦ δὲν ἤξεραν οἱ ἄθροποι ἐκεῖ τί πρᾶμα εἶναι ἡ θάλασσα. Νά, λέγει, χωριὸ νὰ ζήσω. Πάει καὶ πιάνει ἕναν καφενὲ καὶ γίνεται καφετζῆς. Μιά μέρα, δυὸ, ἕνα μῆνα, ἕνα χρόνο, δούλευε αὐτός. Καρσί στὸν καφενὲ εἶχε ἕνα σπῆτι, καὶ ποτὲ δὲν εἶδε τὸ παναθῦρι του ἀνοικτὸ κανεὶς, οὔτε τὴν πόρτα του. Αὐτοῦνοῦ, τοῦ κόλλησε μιὰ περιέργεια· γιατί μαθὲ αὐτὸ τὸ σπῆτι νὰ κἀθεται σφαλημένο. Ρώτησε τὸν ἕνα, ρώτησε τὸν ἄλλον, κανεὶς δὲν εἴξερε τίποτα γι' αὐτό. Μιά μέρα περνοῦσε μιὰ γριά. Βγαίνει αὐτὸς, τὴν παίρνει μέσα, τῆς ψήνει ἕναν καφέ, ὕστερα τὴ ρωτᾶ· Γιατί, θεῖά, αὐτὸ τὸ σπῆτι κἀθεται πάντα σφαλημένο; Δὲν ἔχει νοικοκύρη; Ἄϊ, παιδί μου, μόνο δὲν ἀνοίγει γιὰ νὰ μὴ δουθῆ καμιά ἀφορμὴ καὶ βγάλει κανεὶς τῶνομα αὐτηνῆς τῆς κοπελλούδας. Σὰν ἄκουσε αὐτὸς πῶς εἶναι κοπελλούδα ὁ νοικοκύρης ἄρχισε νὰ τὴν ψιλορωτᾶ· κ' ἡ γριά πλιὰ τᾶλεγε, πῶς εἶχε μάννα καὶ πατέρα καὶ πεθάναν, καὶ πῶς ἀπόμεινε ὄρφανή, καὶ γι' αὐτὸ κἀθεται σφαλημένη μέσα. Τοῦ ἤρτανε στὸ λογαριασμὸ αὐτὰ τὰ λόγια, καὶ κατέβασε ὄρεξη νὰ τὴν πάρη αὐτὴ, ἀφοῦ εἶταν τόσο τίμια. Δὲν μπορεῖς, λέγει, θεῖά, νὰ μοῦ κάνης τίς προξενιές νὰ τὴν πάρω; Μπα, λέγει αὐτὴ, γιατί νὰ μὴν τὸ κάνω; Πάγει στὴν κοπελλούδα, ἀπὸ δῶ εἶχε, ἀπὸ κεῖ, τὴν κατάφερε κ' εἶπε τὸ ναί. Σηκώνεται ἡ γριά πάει στὸν καφετζῆ, καὶ φωνάζει ἀπὸ τὴν πόρτα, τὰ συχαρίκια, τὰ συχαρίκια, καὶ τὰ τέλειωσα. Αὐτὸς τὰ κατάλαβε πῶς ἔγινε ἡ ἀρραβώνα. Παίρνει τὴ γριά μέσα, τῆς κάνει ἱεράμια πλιὰ ἕνα σωρὸ, τῆς δίνει κ' ἕνα φλουρί μπαξίσι. Συφώνησαν, ἔκαμαν τὸ γάμο, καὶ πῆρε τὸ νάμι ἡ ὁμορφιά τῆς κοπελλούδας. Περνοῦσανε μιὰ χαρὰ οἱ δυὸ, πῆγαινε κ' ἡ γριά καμιά φορά καὶ τῆς εἴψηναν κανέναν καφέ.

Σὰν πέρασε κομάτι καιρὸς, ὅτι εἶχαν κι ὅτι δὲν εἶχαν τᾶφαγαν, τέλειωσαν τοὺς παράδες. Αὐτὸς ὁμῶς δὲν ἀποκοτοῦσε ν' ἀφήση μοναχὴ τὴ γυναῖκα του νὰ πάγη νὰ δουλέψη. Φοβούντανε νὰ μὴ τὴ ξεμυαλήση κανεὶς. Τὸν παρακινούσε αὐτὴ, ἐκεῖνος τίποτα. Ὅτε τὸ κουνούσε ἀπὸ κεῖ. Αὐτὴ πλιὰ τὸ εἶχε μεράκι. Πλαγιατίζει ἕνα βράδυ, βλέπει στὸν ὕπνο της καὶ πάει ἡ μοῖρα της καὶ τῆς λέει· Σὰ θέλῃς νὰ κάμης τὸν ἄντρα σου νὰ πάγη νὰ δουλέψη, νὰ κάμης αὐτὰ ποῦ θὰ σὲ πῶ. Νὰ πάρης ἄσπρο κάτασπρο παννὶ νὰ τοῦ ράψῃς μιὰ μπλουζα καὶ νὰ τοῦ

τὴ δώσης νὰ πῆς πῶς πρέπει, ἄντρα μου, νὰ πᾶς σὲ κανένα μέρος νὰ δουλέψῃς· καὶ σὰ φοβάσαι νὰ μ' ἀφήσης γι' αὐτὸ τὸ λόγο ποῦ σὲ βασανίζει ἄδικα, φέρεσε αὐτὴ τὴ μπλουζα, κι ὅσο τὴ βλέπεις καὶ κἀθεται παστρική, ἤξερε πῶς θὰ εἶμαι σὰν τοῦ μ' ἀφίνεις. Καὶ σὰ δῆς κανένα λεκέ ἀπάνω, ἤξερε πῶς μπῆκε ἄθροπος μέσα στὸ σπῆτι μας καὶ φτάξε γλήγωρα. Τὰ εἶπε αὐτὴ, τὰ δέχτηκε δὲ κι αὐτὸς, σηκώνεται, παγαίνει, παγαίνει, πάει σὲ μιὰ χώρα, γίνετα μάγειρας στὸ παλάτι. Σὰν πέρασε κομάτι καιρὸς, οἱ ἄλλοι οἱ παρακιοὶ τοῦ βασιλιᾶ τὸν ἔβλεπαν ποῦ δὲν ἄλλαζε αὐτὸς, κι ὅλο παστρικός κἀθουνην. Τοὺς ἐφαίνονταν παράξενο αὐτὸ τὸ πρᾶμα. Τὸ πέρασαν καὶ στοῦ βασιλιᾶ τ' αὐτὴ. Τὸ παρατήρησε κ' ἐκεῖνος, τονὲ φωνάζει μιὰ μέρα ἀπάνω, καὶ τονὲ ρωτᾶ· Γιατί ἐσύ, μάγειρα, ἐνῶ δὲν ἄλλάζεις τὰ ρούχα σου κἀθεται πάντα παστρικός, ποῦ πιάνεις καὶ κάρβουνα καὶ πῆς καὶ στίς παραχούτες καὶ παντοῦ; Αὐτὸς δὲν ἤθελε νὰ τὸ πῆ. Τονὲ βασάνισε πολλὴ ὥρα ὁ βασιλῆς, ὅσο ποῦ τὸν ἔκανε κ' εἶπε τίς ἀλήθειες.

Τοῦ φάνηκε πολὺ περιέργω καὶ τοῦ βασιλιᾶ κι ἀπίστευτο, κι ἀποφάσισε νὰ σηκωθῆ ὁ ἴδιος νὰ πάγη νὰ βρῆ αὐτὴ τὴ γυναῖκα, νὰ δῆ ἂν ἀλήθεια εἶναι αὐτὴ τόσο τίμια, καὶ ἂν δὲν εἶναι ψέματα ὅσα τοῦπε ὁ μάγειρας. Φωνάζει τὸ βεζίρη, τοῦ λέγει αὐτὰ ὅλα, τὸν ἀφίνει στὸ ποδαῖο του, παίρνει ὁ βασιλῆς ἕνα στάκι φλουριά, ἀλλάζει ρούχα, πάει στὸ χωριὸ τοῦ μάγειρα, κ' ἔσιχ στὸν καφενὲ. Καθίσει, πίνει ἕναν καφέ, βλέπει καὶ τὸ σπῆτι τὸ σφαλημένο καρσί. Ρωτᾶ, τοῦ εἶπαν πῶς εἶναι μιὰ κιαροῦση μέσα καὶ δὲ θέλει νὰ τὴ βλέπη κανεὶς. Βρίσκει αὐτὸς μιὰ γριά, τῆς τάζει δυὸ φουχτες φλουριά κα τῆς λέγει· Νὰ πᾶς σ' αὐτὸ τὸ σπῆτι νὰ παρακἀλέσης αὐτὴ τὴ γυναῖκα νὰ μὲ δεχτῆ ἀπόψε, γιατί εἶμαι ξένος καὶ δὲν ξέρω ποῦ νὰ πάγω. Πάει ἡ γριά τὰ λέγει τῆς κοπελλούδας, αὐτὴ δὲ θέλησε. νὰ τ' ἀκούση. Γυρίζει πίσω, τὰ λέγει στὸν ξένο. Τὴν ξαναστέρνει καὶ τῆς λέγει πῶς ἔχει κ' ἕνα στάκι φλουριά νὰ τῆς δώση γι' αὐτὸ τὸ καλὸ ποῦ θὰ τοῦ κάνη νὰ τονὲ δεχτῆ μιὰ βραδιὰ νὰπομένη μουσαφίρης. Εἶχε δὲν εἶχε ἡ γριά τὸ κατάφερε, ἔδωσε τὸ λόγο της αὐτῆ, ἔμειναν σύμφωνες στὴ μιὰ τῆς νύχτας νὰ πάγη. Σηκώνεται τότε ἡ νοικοκυρὰ τοῦ σπιτιοῦ, ἀνάφτει τίς λουστέρνες, διαρμίζει ἀπάνω καὶ κᾶτω, εἶχε καὶ μιὰ στέρνα τὸ σπῆτι· ἄδεια ὁμῶς. Πιάνει αὐτὴ, ἀνοίγει τὴ στέρνα, ἔπειτα ἀπλώνει ἀπάνω στὸ στόμα ἕνα πέφκι, βάζει καὶ μιὰ μαξήλαρα ἀπάνω, κι ἄρχισε πλιὰ νὰ περιμένῃ· σὰν ἔγινε μιὰ ἡ ὥρα τῆς νύχτας, χτυπάει ἡ πόρτα, βγαίνει αὐτὴ, ἀνοίγει, τὸν παίρνει μέσα, πιάνει κατεβάζει τὸ στάκι του, τὸ βάζει σ' ἕνα παρᾶμερο μέρος, ὕστερα τοῦ λέγει· Κόπιασε νὰ καθίσῃς, κ' εἶσαι κουρασμένος. Καὶ τοῦ δείχνει τὸ μέρος ποῦ εἶχε συγυρισμένο. Βγάζει αὐτὸς τὰ παπούτσια του νὰ μὴ λερώση τὸ πέφκι, πάει νὰ καθίσῃ, πλάφ! λέγει μιὰ, παγαίνει μέσα στὴ στέρνα. Βάζει τίς φωνές, φωνάζει ἀπὸ μέσα, τότε πηγαίνει αὐτὴ στὸ στόμα, σκύθει καὶ τοῦ λέγει· Τί μὲ θάρρεψες ἐσύ, καὶ θέλησες μὲ τὸ ζῆρι νὰ κάνης τὴ γνώμη μου νᾶρτης ν' ἀπομένης ἰδῶ; Κἀθου τώρα αὐτοῦ καὶ νὰ μὴ σ' ἀκούσω καὶ βγῆ ἡ μιλιὰ σου. Τοῦ ρίχνει καὶ ἕνα βῶλο λινάρι καὶ τοῦ λέγει· Κοπάνιζέ το αὐτὸ ποῦ σοῦ ρίχνω, καὶ νὰ μὴν ἀκούσω καὶ σταθῆς μιὰ στιγμή γιατί δὲ θὰ σοῦ δῶσω οὔτε φαγὶ οὔτε νερό.

Ὁ κακότυχος ὁ βασιλῆς, βέρα καὶ κοπάνιζε ὅσο ποῦ πιαστήκαν οἱ κουτάδες του. Μὰ ποῦ νὰ παρατήρησῃ! Φόβος φυλάγει τὰ ἔρμα! Κι ὄχι μονάχα τὴ μέρα, παρὰ καὶ τὴ νύχτα τοῦ εἶχε δοσμένο ἕνα λυχναρί γιὰ νὰ βλέπη νὰ δουλεύῃ. Βάσταξε αὐτὸ κάμποσον καιρὸ. Ἄς τὸν ἀφήσουμε τώρα τὸ βασιλιᾶ νὰ